

HANDREIKING VOOR JGZ-VERPLEEGKUNDIGEN GEZONDHEIDSPROBLEMEN BIJ VLUCHTELINGENKINDEREN

Aanleiding

Vanwege de grote instroom van vluchtelingen in gemeenten, krijgen JGZ-verpleegkundigen steeds vaker te maken met vluchtelingenkinderen. Zij lopen meer gezondheidsrisico's dan van oorsprong Nederlandse kinderen; er is bijvoorbeeld vaker sprake van psychosociale problemen, ongunstige voedingsgewoonten, slechte seksuele voorlichting en slechte geestelijke gezondheid. Het is dan ook van belang dat JGZ-verpleegkundigen in de gemeenten goed voorbereid zijn op de komst van vluchtelingenkinderen, zodat zij enerzijds op de hoogte zijn van deze mogelijke gezondheidsrisico's en

-problemen en weten waar zij op moeten letten, en anderzijds weten waar zijn eventueel terecht kunnen voor informatie en welke organisaties belangrijke ketenpartners kunnen zijn. Deze handreiking is het resultaat van een onderzoek naar gezondheidsproblemen en -risico's van vluchtelingenkinderen. Hierop aansluitende voorzieningen binnen het werkgebied van de JGZ-verpleegkundigen in de regio Utrecht zijn opgenomen op een aparte sociale kaart. Een uitgebreide beschrijving van het onderzoek en een volledige literatuurlijst is te vinden in het onderzoeksverslag

'Gezondheidsproblemen van vluchtelingenkinderen in kaart gebracht'.

Gezondheidsproblemen

Vluchtelingenkinderen kunnen te maken krijgen met gezondheidsproblemen op lichamelijk en psychisch vlak. De JGZ-verpleegkundige dient preventieve maatregelen te nemen om gezondheidsproblemen te voorkomen.

Veelvoorkomende lichamelijke gezondheidsproblemen bij vluchtelingenkinderen zijn infectieziekten, voedingsproblemen, achterstand in de zorg, genetische aandoeningen, meisjesbesnijdenis, ongewenste zwangerschappen en soa's. Daarnaast kunnen vluchtelingenkinderen

internaliserende en externaliserende psychische gezondheidsproblemen krijgen, namelijk PTSS, depressie, angst, rouw, hulpeloosheid, eenzaamheid, prikkelbaarheid, gespannenheid, opstandigheid of antisociaal gedrag, rusteloosheid, concentratieproblemen en slaapproblemen. Factoren die van invloed zijn op de gezondheid van het vluchtelingkind zijn gerelateerd aan de situatie in het land van herkomst, de vlucht naar Nederland en de context waarin kinderen terecht komen in Nederland. Daarnaast

zijn kind- en gezinsgebonden factoren van invloed, alsook sociaaleconomische en culturele factoren. Er dienen algemene preventieve maatregelen genomen te worden alsook preventieve maatregelen, gericht op het voorkomen van lichamelijke en psychische gezondheidsproblemen. Probeer daarin samen te werken met andere instanties. Gebruik hierbij de sociale kaart met voorzieningen die ingezet kunnen worden in de zorgverlening aan vluchtelingenkinderen.

Risicofactoren

- achterstand in gezondheidszorg in land van herkomst of door vlucht naar NL
- prevalentie van infectieziekten in land van herkomst of vluchtelingenopvang
- mate waarin in NL gescreend wordt op gezondheidsproblemen
- omstandigheden tijdens vlucht naar NL
- (mogelijk) seksueel geweld in oorlogsgebieden
- beschikbaarheid/betaalbaarheid voeding
- culturele gewoonten
- sociaaleconomische status
- psychische problematiek bij ouders
- genetische factoren

Algemene preventieve maatregelen

Samenwerking

Benader het vluchtelingenkind in relatie tot familie en anderen die bij het kind betrokken zijn. Werk daarbij samen met andere zorgverleners, het onderwijs en andere instanties.

Gezondheidscheck

Elk nieuw vluchtelingenkind en zijn gezinsleden zouden een gezondheidscheck en medische screening moeten krijgen.

Vertrouwensrelatie

Investeer in het opbouwen van een vertrou-

wensrelatie met (het gezin van) het vluchtelingenkind, voor een goede uitvoering van adviezen en behandelingen. Probeer bijvoorbeeld een paar woorden, zoals de begroeting, te leren in de taal van de vluchteling.

Taalbarrière

Houd rekening met een taalbarrière. Voorkom dat familieleden en met name kinderen tolken. Probeer zoveel mogelijke gebruik te maken van een officiële tolk van een tolkencentrum. Zij zijn op

de hoogte van culturele en religieuze gewoonten en gebruiken van het land, zijn neutraal en hebben een geheimhoudingsplicht.

Culturele verschillen

Houd in de zorgverlening rekening met culturele verschillen. Klachtenpresentatie kan bij vluchtelingen anders zijn, evenals de verwachtingen die men heeft van de gezondheidszorg. Werk niet de standaard vragenlijst af, maar probeer

te kijken naar wat er werkelijk speelt.

Kennis gezondheidsstelsel NL

Maak vluchtelingen wegwijs in de Nederlandse gezondheidszorg. Zij zijn niet gewend aan hoe wij in Nederland de zorg geregeld hebben en krijgen daardoor mogelijk niet de hulp die ze nodig hebben.

“Ga maar eens een voetbalclub regelen voor je zootje als je nog niet zo goed Nederlands praat.”

Preventie lichamelijke problematiek

Kennis

Neem een goede migratieanamnese af en zorg voor voldoende kennis over specifieke gezondheidsproblemen die vluchtelingenkinderen kunnen hebben.

Vaccinaties

Breng zo snel mogelijk de vaccinatiestatus van het vluchtelingenkind in kaart en stel samen met

de jeugdarts een persoonlijk vaccinatieplan op voor het kind.

Voeding

Geef gezinsgerichte voorlichting en advies om goede voedingsgewoonten te stimuleren en fysieke activiteit aan te bevelen. Besteed aandacht aan zowel macronutriënten (vetten, eiwitten, koolhydraten) als

micronutriënten (zoals ijzer en vitamine D).

Seksualiteit

Geef adequate (seksuele) voorlichting, afgestemd op leeftijd, ontwikkeling en culturele achtergronden. Probeer het gevoel van eigenwaarde en zelfwaardering daarbij te stimuleren.

Preventie psychische problematiek

Screening kind en gezin

Vroege screening en een vroege start van de nodige interventies zijn van groot belang om de langetermijneffecten van traumatische ervaringen te voorkomen dan wel te

behandelen. Kijk hierbij niet alleen naar het kind, maar ook naar gezinsleden.

Opvoeding

Besteed voldoende aandacht aan opvoedings-

vragen die ouders kunnen hebben.

Beschermende factoren

Besteed aandacht aan beschermende factoren die het risico op psychi-

sche problematiek verkleinen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan vriendjes, emotionele steun, een positief rolmodel, structuur, stabiliteit en behoud van eigen cultuur.

SOCIALE KAART

M.B.T. GEZONDHEIDSPROBLEMEN BIJ VLUCHTELINGENKINDEREN TE GEBRUIKEN DOOR JGZ-VERPLEEGKUNDIGEN IN DE REGIO UTRECHT

Algemeen

Ik word maatje

Via deze organisatie kan een maatje gezocht worden voor iemand die tijdelijk behoefte heeft aan ondersteuning.

Pharos - Expertisecentrum Gezondheidsverschillen

Kennis- en expertisecentrum met als doel om effectiviteit en toegankelijkheid van de (gezondheids)zorg voor migranten en laagopgeleiden te stimuleren, preventie te bevorderen en het zelfmanagement bij deze groepen te versterken.

Pharos - factsheet

Factsheet asielzoekers en gezondheid, voor artsen en verpleegkundigen.

Pharos - webshop

Uitgebreid aanbod folders en boeken over diverse onderwerpen in diverse talen.

Tolken - Concorde

Tolkentelefoon en aanverwante vertaaldiensten.

Toolkit Vluchtelingen

De GGD GHOR heeft een toolkit gemaakt waarin materialen verzameld worden die JGZ-professionals kunnen gebruiken bij het werken met vluchtelingen en andere nieuwkomers die in de gemeenten gaan wonen.

Vluchtelingenwerk

Vluchtelingen kunnen hier terecht voor maatschappelijke en

juridische begeleiding en Nederlandse les. Vluchtelingenwerk is op diverse locaties actief.

Gezondheid

Somatisch

FIOM

Begeleiding en ondersteuning (online informatie en begeleiding / persoonlijk gesprek) bij ongewenste (tiener) zwangerschap en abortus. Voor de professional biedt het FIOM consultatie, training en advies.

RIVM - Infectierisico

Informatie over de risico's van infectieziekten bij het opvangen

van asielzoekers voor vrijwilligers die betrokken zijn bij de opvang van asielzoekers.

RIVM - Rijksvaccinatieprogramma

Document dat beschrijft wie op welk moment verantwoordelijk is voor het RVP bij vluchtelingenkinderen.

Vaccinatieschema's - WHO

Site van de Wereld Gezondheidsorganisatie met diverse vaccinatie-

schema's van landen van herkomst.

Vrouwelijke genitale verminking

Mocht u als professional iemand nodig hebben die kennis heeft over en/of ervaring heeft met vgv, dan kunt u via deze link contact opnemen met Pharos.

Vluchtelingenwerk in de regio

- Vluchtelingenwerk Baarn

- Vluchtelingenwerk Rhenen

- Vluchtelingenwerk Huizen

- Vluchtelingenwerk Soest

- Vluchtelingenwerk IJsselstein en Lopik

- Vluchtelingenwerk Veenendaal en Renswoude

- Vluchtelingenwerk Maarssen, Breukelen en Loenen

- Vluchtelingenwerk Woudenberg

- Vluchtelingenwerk Montfoort en Linschoten

- Vluchtelingenwerk Zeist

Gezondheid - vervolg

Psychisch

Altrecht

Biedt specialistische hulp aan mensen met psychiatrische ziekten. Ook wordt consultatie aan collega-professionals en andere instellingen op het gebied van de gezondheidszorg geboden.

Arq - psychosociaal ondersteuningspunt vluchtelingen

Arq biedt advies bij opvang, begeleiding en zorg voor vluchtelingen met psychosociale problemen.

i-psy

i-psy, specialist in interculturele psychiatrie, behandelt en begeleidt ouderen, volwassenen, jongeren en kinderen met verschillende sociale en culturele achtergronden en uiteenlopende psychische problemen.

Onderwijs en taal

Internationale schakelklassen

Openbare school voor leerlingen die geen of weinig Nederlands spreken. De ISK geeft volledig dagonderwijs en heeft een regionale functie. De voornaamste taak is het doorschakelen van de anderstalige leerlingen naar het Nederlandstalige onderwijs.

NVA - Amersfoort

Het NVA biedt cursussen voor anderstaligen. Niet alleen voor mensen die al kunnen lezen en schrijven in een andere taal, maar ook voor analfabeten. Het NVA biedt ook cursussen ter voorbereiding op het Staatsexamen Nederlands.

Sociale contacten en participatie

Jeugd sportfonds

Jeugd sportfonds geeft sportkansen aan kinderen (4-18 jaar) die leven in gezinnen waar niet genoeg geld is om lid te worden van een sportvereniging. Voor die kinderen betaalt Jeugd sportfonds de contributie en in bepaalde gevallen de sportattributen.

Humanitas

Humanitas is er voor mensen die het even niet in hun eentje red- den. Ze vinden steun in een van onze meer

dan 700 activiteiten, variërend van maatjes- contacten bij inburgering tot het doorbreken van eenzaamheid. En van opvoedingsondersteuning tot rouwverwerking.

Kerk in Actie

Kerk in Actie organiseert activiteiten voor vluchtelingen en biedt kleding, thema- en welkomstdiensten en gesprek- en informatie-avonden.

NVA

NVA ondersteunt men-

sen met een niet-Nederlandse achtergrond om zo snel mogelijk alles zelf te kunnen doen en regelen. Het NVA biedt taallessen, computer-trainingen, maatschappelijke begeleiding, activiteiten bij het Vrouw en Kind Centrum en begeleiding naar werk.

Stichting Leergeld

Stichting Leergeld biedt hulp aan gezinnen die op bijstand-niveau leven. De stichting helpt kinderen op

de niveaus: onderwijs, sport, welzijn en cultuur.

U-Pas

De U-pas is er voor mensen met een laag inkomen die wonen in Utrecht, Houten, De Bilt, Nieuwegein, IJsselstein en Stichtse Vecht. De U-pas biedt korting op veel activiteiten.

Vakantie

Kindervakanties speciaal voor vluchtelingen- kinderen.

Steunpunten voor vluchtelingen in de regio

- Vluchtelingensteunpunt Groene Hart
- Steunpunt Vluchtelingen De Bilt
- Stichting steuncomité asielzoekers en vluchtelingen Zeist
- Vluchtelingenwerkgroep Utrechtse Heuvelrug
- Stichting Vluchtelingenwerkgroep Bunnik
- Vluchtelingenwerkgroep Wijk bij Duurstede